

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗВ'ЯЗКУ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Голова приймальної комісії
Ректор
Олександр НАЗАРЕНКО
«13» травня 2022 р.

Програма
вступного іспиту з історії України
для вступників
на основі повної загальної середньої освіти

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програму для вступного іспиту розроблено на основі Програми зовнішнього незалежного оцінювання результатів навчання з історії України здобутих на основі повної загальної середньої освіти (наказ Міністерства освіти і науки України від 26.06.2018 р. № 696).

Програма вступного випробування з історії України містить теми, що хронологічно охоплюють історію України з найдавніших часів до початку XXI століття. Іспит дозволяє з'ясувати рівень підготовки вступника з навчального предмета.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ДЛЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Тема 1. Вступ до курсу. Київська Русь.

Понятійний апарат, періодизація, джерела та історіографія вітчизняної історії. Сучасні концептуальні підходи історичної науки.

Зародження цивілізації і державності на території України у дослов'янські часи. Східнослов'янські племена VI–IX ст., фактори їх консолідації. Утворення давньоруської держави. Основні теорії походження Київської Русі. Перші правителі Київської Русі. Адміністративна, військова і релігійна реформи Володимира Великого. Розбудова держави за часів князювання Ярослава Мудрого.

Територія і етнічний склад населення Київської Русі. Форма правління та основні структурні елементи політичної влади. Соціальна структура давньоруського суспільства. Соціально-економічний розвиток держави. Формування феодальних відносин.

Ослаблення великокнязівської влади. Боротьба Володимира Мономаха за єдність Русі. Феодальна розробленість, її причини та наслідки. Монголо-татарська навала. Економічне і політичне піднесення Галицько-Волинського князівства. Його роль у формуванні української народності і державності.

Тема 2. Українські землі у складі Литви та Польщі (середина XIV – перша половина XVII ст.)

Включення українських земель до складу Великого князівства Литовського. Суспільно-політичний устрій ВКЛ. Політика литовських князів в українських землях. Ліквідація удільних князівств. Провідні тенденції в розвитку українського суспільства в XV–XVI ст.

Зростання впливу Польщі на Литву. Кревська унія 1385 р. Кримське ханство, напади татар і турків на українські землі. Боротьба Московської держави за українські території, які перебували під владою Литви.

Люблінська унія та її наслідки для України. Берестейська унія 1596 р. Посилення соціального, національно-релігійного гноблення. Ополячення місцевої знаті. Виникнення, розвиток козацтва, зростання його значення в житті українського суспільства. Запорізька Січ, її суспільно-політичний устрій і роль в Речі Посполитій та європейських міждержавних відносинах. Гетьман П. Конашевич-Сагайдачний. Козацькі та козацько-селянські повстання кінця XVI – 30-х років XVII ст.

Тема 3. Україна в часи існування козацької держави (середина XVII – кінець XVIII ст.)

Соціальний вибух в українських землях в середині XVII ст., його економічні, політичні, соціальні та релігійні причини. Передумови національної революції, які визріли в українському суспільстві, форми боротьби, масштаби суспільних зрушень. Рушійні сили революції. Періодизація національної революції.

Початок української національної революції. Богдан Хмельницький. Розгортання національно-визвольної боротьби та успіхи повстанців на початковому етапі війни. Зборівська угода та її роль у формуванні козацької держави. Поразка під Берестечком і її наслідки. Білоцерківський договір. Перемоги під Жванцем і Батогом. Укладення союзу з Московським царством. Переяславська Рада 1654 р., «Березневі статті», їх оцінки в історичній літературі. Военні дії проти Польщі у 1654–1655 рр. Віленське перемир'я 1656 р. Пошук гетьманом нових союзників. Смерть Б.Хмельницького.

Початок Руїни. Політика І. Виговського. Гадяцький трактат 1658 р. Політика Ю. Хмельницького, його роль в подіях Руїни. Переяславські статті 1659 р., Слободищенський трактат 1660 р., Андрусівське перемир'я 1667 р. Розкол України на Правобережну та Лівобережну. Початок поділу українських земель між сусідніми державами. Гетьман П.Дорошенко та його боротьба за возз'єднання українських земель. Капітуляція П. Дорошенка. Причини поразки та значення української національної революції у контексті вітчизняної та європейської історії.

Політичний, територіально-адміністративний устрій та статус Гетьманщини в складі Московської держави. Колонізація Слобожанщини. Слобідські козацькі полки. Протилежність козацько-демократичних традицій України і східно-монархічних політичних принципів Московії.

Провідні тенденції державного розвитку Гетьманщини за правління Івана Мазепи. Наслідки та значення антимосковського виступу І. Мазепи для України. Гетьман у вигнанні П. Орлик, його «Конституція» та боротьба за українську державність.

Інкорпораційна політика царизму. Малоросійська колегія. Останній гетьман України К.Розумовський. «Золота осінь» Гетьманщини. Скасування полково-сотенного устрою Слобідської України. Ліквідація автономних прав Лівобережжя, закріпачення селянства.

Поглинення Російською імперією Кримського ханства. Ліквідація Запорозької Січі, історична доля козацтва та його роль в суспільно-політичній історії України.

Правобережжя під владою Польщі. Гайдамацький рух, Коліївщина. Інкорпорація України в державні структури Російської та Австрійської імперій.

Тема 4. Україна під владою Російської та Австрійської (Австро-Угорської) імперій наприкінці XVIII – на початку XX ст.

Економічне, політичне і соціальне становище українських земель у складі Російської імперії. Напад Наполеона на Росію. Участь українців у Вітчизняній війні 1812 року.

Етап пробудження українського національного відродження. Слобожанщина як центр українського національного життя на початку XIX ст. «Руська трійця» .

Початок політизації українського національного руху. Кирило-Мефодіївське товариство, Головна Руська Рада.

Криза кріпосної системи господарства. Скасування кріпосного права в Австрійській імперії. Реформи 1860-1870-х років в Російській імперії та їх наслідки для України.

Подальший розвиток українського національного руху (діяльність громад, рух хлопоманів та українофілів). Репресивна політика російської влади по відношенню до української культури. Валувський циркуляр 1863 р., Емський указ Олександра II 1876 р. Переміщення центру українського руху до Галичини. Виникнення перших українських політичних партій.

Особливості і характерні риси розвитку капіталізму в Україні. Столипінська аграрна реформа. Українська трудова еміграція.

Революція 1905–1907 рр. в Російській імперії та її наслідки для України

Україна в Першій світовій війні. Военні дії на території України. Українські січові стрільці. Наслідки війни для України.

Тема 5. Революційні події 1917–1921 років в Україні: причини, рушійні сили, наслідки.

Лютнева революція 1917 року в Росії, повалення самодержавства. Центральна Рада. I-й Універсал. Державне та військове будівництво в Україні після революції. II Універсал. Протиріччя між тимчасовим урядом і Центральною Радою з приводу автономії України.

Жовтневий переворот в Петрограді. II Всеросійський з'їзд Рад. Ставлення Центральної Ради до Ради Народних Комісарів. III-й Універсал. Проголошення Української Народної Республіки. Війна між УНР і радянською Росією. IV Універсал.

Брестський мир і Україна. Українська Держава П. Скоропадського, її внутрішня та зовнішня політика. Завершення Першої світової війни. Прихід до влади Директорії. Відновлення УНР. С.Петлюра. Збройна боротьба Директорії за українську державність.

Західно-Українська Народна Республіка. Акт злуки УНР і ЗУНР 22 січня 1919 р. Українська Галицька армія. Наслідки Української революції 1917–1921 років.

Тема 6. Україна в міжвоєнний період.

Відродження господарства УСРР на засадах НЕПу. Утворення Союзу СРР. Українізація: сутність, методи проведення, підсумки.

«Великий перелом». Суцільна колективізація сільського господарства, форсована індустріалізація. Голодомор 1932–1933 р.

Остаточне завершення формування тоталітарної політичної системи в СРСР. Масові репресії.

Становище західноукраїнських земель у складі Польщі, Чехословаччини та Румунії

Основні напрямки розвитку української державницької ідеї в міжвоєнний період (український національний комунізм, український консерватизм, інтегральний націоналізм). Вплив ОУН на розвиток національного руху.

Тема 7. Українське питання напередодні та в роки Другої світової війни.

Українське питання в міжнародній політиці напередодні та на початку війни. Карпатська Україна. Активізація боротьби ОУН за створення незалежної України.

Пакт про ненапад між СРСР і Німеччиною та його наслідки для народів Європи.

Початок Другої світової війни. Вступ Радянської Армії на землі Західної України. Включення західноукраїнських земель до складу УРСР. Радянізація Західної України.

Напад Німеччини на СРСР. Причини поразки Червоної Армії в початковий період війни. Оборона Києва Одеси, Севастополя, Харкова. Німецько-фашистський окупаційний режим.

Проголошення у Львові 30 червня 1941 р. акту відновлення української державності. Створення та діяльність військових формувань УПА.

Всенародна боротьба в тилу ворога. Розгортання партизанського і підпільного руху на окупованій території України.

Внесок працівників тилу в боротьбу проти окупантів.

Початок визволення України. Корінний перелом у війні. Визволення Лівобережної України. Повне визволення України від німецько-фашистських загарбників.

Програма відбудови народного господарства України. Перетворення України у важливу матеріальну базу діючої армії.

Внесок українського народу в загальну перемогу над Німеччиною. Ціна перемоги.

Тема 8. Основні тенденції і суперечності розвитку України у 1945–1985 рр.

Врегулювання територіальних питань та зміни у складі населення України наприкінці війни. Відбудова народного господарства.

Індустріалізація західних областей України. Голод 1946–1947рр.

Боротьба радянської влади проти УПА. Депортація населення з західноукраїнських земель.

Смерть Сталіна. М.Хрущов. Десталінізація. XX з'їзд КПРС. Доба «відлиги» і її наслідки для УРСР.

Активізація української інтелігенції. Шестидесятники. Дисидентський рух. В.Симоненко, Л.Лук'яненко, В.Чорновіл, Є.Сверстюк та інші українські дисиденти.

Загострення протиріч суспільно-політичного розвитку в середині 1960-х років. Непослідовність проведення політичних реформ. Жовтневий (1964 р.) Пленум ЦК КПРС. Прояви консервативних політичних тенденцій. П. Ю. Шелест. Розширення числа прихильників національної ідеї. Українська Гельсінська група. Боротьба з українським націоналізмом.

Зростання застійних та кризових явищ в економічному та політичному житті України. Уповільнення темпів розвитку виробництва.

Тема 9. Україна в часи «перебудови» та розпаду СРСР (1985–1991 рр.).

Політика перебудови, її сутність і наслідки. Загострення національного питання в СРСР у другій половині 1980-х років. Взаємозв'язок етнополітичних ситуацій в Україні і в інших республіках СРСР. Поява в союзних республіках масових національних рухів та їх політична еволюція. Виникнення і організаційне оформлення масового національного руху в Україні. Вибори 1989 і 1990 рр.

Розвиток політичної ситуації з березня 1990 по серпень 1991 р. Декларація про державний суверенітет України. «Війна законів» і боротьба довкола нового Союзного Договору. Серпневі події 1991 року. ДКНС і його провал. Акт проголошення незалежності України. Грудневий 1991 року референдум в Україні як акт національного самовизначення. Л.Кравчук. Утворення СНД, правове оформлення розпаду СРСР. Основні причини та чинники дезінтеграції Радянського Союзу.

Тема 10. Розвиток сучасної Української держави.

Підсумки історичного шляху України. Геополітичне становище України, головні складові соціально-економічної і політичної ситуації в країні. Державне будівництво. Конституція України і її місце в житті суспільства. Політичні рухи та партії сучасної України, їх позиції в питаннях державотворення. Україна в міжнародних відносинах, основні напрямки і проблеми її зовнішньої політики. Українська діаспора. Харків як історичне місто і важливий економічний та культурний центр України. Підсумки вивчення та основні уроки вітчизняної історії.

Перелік питань для підготовки до фахового іспиту

1. Предмет та методологічні основи курсу «Історія України».
2. Українські землі від епохи палеоліту до енеоліту. Трипільська культура.
3. Ранньозалізна доба в історії України. Кіммерійці, скіфи, сармати.
4. Античні рабовласницькі міста-держави Північного Причорномор'я.
5. Походження, розселення та суспільний устрій стародавніх східних слов'ян.
6. Давньоруська Київська держава та її місце в історичній долі українського народу.
7. Утвердження християнства на Русі. Культура Київської Русі.
8. Галицько-Волинська держава - спадкоємиця державницьких і соціокультурних традицій Київської Русі.
9. Литовсько-Руська держава.
10. Люблінська унія 1569 р. Утворення Речі Посполитої. Становище українських земель.
11. Берестейська церковна унія 1596 року і реакція на неї в українському суспільстві.
12. Виникнення козацтва. Запорозька Січ та її місце в історії українського народу.
13. Боротьба українського козацтва проти турецько-татарської агресії.
14. Козацько-селянські повстання проти польсько-шляхетського панування в кінці XVI - першій половині XVII століття.
15. Причини, рушійні сили, періодизація української національної революції XVII століття.
16. Розгортання національно-визвольної боротьби українського народу під проводом Богдана Хмельницького (лютий 1648 – серпень 1657 рр.).
17. Богдан Хмельницький – видатний діяч і полководець, засновник Української козацької держави.
18. Переяславська Рада і Березневі статті 1654 року, їх оцінка в сучасній історіографії.
19. Поділ України на два гетьманства і поразка національної революції 1648–1676 років.
20. Колоніальна політика Російської імперії щодо України у XVIII столітті.
21. Правобережжя і західноукраїнські землі у складі Польщі у другій половині XVII – XVIII ст. Гайдамаччина і Коліївщина.
22. Іван Мазепа - видатний державний та політичний діяч України.
23. Скасування царизмом автономії України у складі Росії у XVIII столітті.
24. Ліквідація царизмом Запорозької Січі і подальша доля козацтва.
25. Приєднання Росією Криму і Північного Причорномор'я. Заснування Одеси.
26. Соціально-економічна ситуація в Наддніпрянській Україні в дореформений період.
27. Початок українського національного відродження у першій половині XIX

століття.

28. Кирило-Мефодіївське товариство. Т. Г. Шевченко.
29. Реформи 1860-1870-х років та їх наслідки для економічного розвитку Наддніпрянської України
30. Західноукраїнські землі у складі Габсбурзької монархії в ХІХ столітті.
31. Українські політичні партії та громадські організації наприкінці ХІХ - на початку ХХ століття.
32. Україна під час Першої світової війни.
33. Лютнева демократична революція 1917 року і піднесення національно-визвольного руху.
34. Створення і початок діяльності Української Центральної Ради.
35. Проголошення автономії України в 1917 році і події навколо неї.
36. Жовтневі події 1917 року в Києві. Проголошення Української Народної Республіки.
37. ІУ Універсал Центральної Ради. Проголошення незалежності УНР.
38. Українська Держава гетьмана Павла Скоропадського.
39. Боротьба українського народу проти німецько-австрійської окупації та гетьманату.
40. Директорія Української Народної Республіки.
41. Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР).
42. Збройна боротьба в Україні в 1919-1921 рр. Утвердження Радянської влади.
43. Криза політики «воєнного комунізму». Голод 1921-1922 років в Україні.
44. Нова економічна політика (неп) в Українській СРР.
45. Національно-державне будівництво в Україні у 1920-ті роки. Союзний договір 1922 року та втрата УСРР суверенності.
46. Політика українізації та її згорання.
47. Форсована індустріалізація в Україні.
48. Насильницька колективізація та її наслідки для України.
49. Голодомор 1932-1933 років в Україні та його соціально-демографічні наслідки.
50. Репресивний характер сталінського тоталітарного режиму в радянській Україні.
51. Західноукраїнські землі під владою Польщі, Чехословаччини та Румунії в 1920- 1930-х рр.
52. Українське питання у міжнародних стосунках напередодні та на початку Другої світової війни. Возз'єднання українських земель у складі УРСР. Політика сталінського керівництва щодо Західної України.
53. Напад гітлерівської Німеччини на СРСР. Встановлення нацистського окупаційного режиму в Україні.
54. Радянське підпілля і партизанський рух в Україні у Великій Вітчизняній війні.
55. Діяльність ОУН–УПА в роки Другої світової війни.

56. Звільнення України від німецько-фашистських загарбників. Закінчення Другої світової війни. Внесок українського народу в розгром фашизму.
57. Україна в повоєнне десятиріччя (1945-1955 рр.). «Війна після війни» в західних областях України в повосенний час.
58. Часткова лібералізація політичного режиму в Україні під час «відлиги». Нові експерименти в економічній та соціальній сферах.
59. Застій в економічному, суспільно-політичному та культурному розвитку України в 1970 – першій половині 1980-х років.
60. Дисиденство, правозахисний та національний рух в Україні в 1960-1980-х роках.
61. Україна і процес «перебудови» СРСР (квітень 1985 – серпень 1991 рр.). Утворення та діяльність суспільно-політичних рухів і партій.
62. Проголошення незалежності України та розбудова суверенної держави.
63. Конституційний процес. Прийняття Конституції України.
64. Формування багатопартійності в Україні.
65. Основні тенденції сучасного національно-культурного відродження в Україні.
66. Соціально-економічна ситуація в Україні після здобуття незалежності. Пошуки шляхів виходу з кризи.
67. Президентські вибори 2004 р. «Помаранчева революція» та її наслідки для подальшого розвитку України. Україна за часів президентства В. Ф. Януковича.
68. Формування відносин України з колишніми республіками СРСР. Створення і діяльність СНД.
69. Суверенна Україна в світовому співтоваристві. Формування концепції зовнішньополітичного курсу.
70. Українська діаспора та її зв'язки з батьківщиною.

Критерії оцінювання

Максимум за письмову роботу абітурієнт може одержати 200 балів

– за відповідь на кожне запитання при розкритті у відповіді основних трьох пунктів: а) короткої характеристики події (хронологічно-територіальні межі); б) причинно-наслідкових; в) власної аналітичної оцінки – 200 балів;

– за відповідь на кожне запитання при розкритті у відповіді перших двох пунктів: а) короткої характеристики події (хронологічно-територіальної межі); б) причинно-наслідкових зв'язків – 140 балів;

– за відповідь на кожне запитання при розкритті у відповіді першого пункту: а) короткої характеристики події (хронологічно-територіальні межі) – 60 балів.

– за відповідь на запитання без розкриття жодного пункту – 0 балів.

Таким чином, розкриття у відповіді на кожне питання абітурієнтом:

– першого обов'язкового пункту (короткої характеристики події (хронологічно-територіальної межі); оцінюється у 80 балів;

– другого обов'язкового пункту (причинно-наслідкових зв'язків) оцінюється у 60 балів;

– третього обов'язкового пункту (власної аналітичної оцінки) оцінюється у 60 балів.

Критерії оцінювання

Екзаменаційні білети з історії України складаються з 3 питань.

Перше питання оцінюється в 80 балів, друге та третє питання оцінюються по 60 балів, у залежності від правильності та повноти відповіді.

Загальна кількість балів, яку може набрати абітурієнт - 200.

4. Структура екзаменаційного білета

ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ І ЗВ'ЯЗКУ

Освітньо-кваліфікаційний рівень _____

Навчальна дисципліна _____

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № ____

- 1) Питання 1
- 2) Питання 2
- 3) Питання 3

Екзаменатор

підпис

Рекомендована література

1. Бойко О. Д. Історія України. – К., 2005.
2. Власов В.С., Кульчицький С.В. Історія України. Комплексне видання. –К., 2018
3. Грицак Я. Нарис історії України: формування модерної української нації XIX – XX ст. – К, 2000.
4. Грушевський М.С. Ілюстрована історія України. – К., 1992.
5. Довідник з історії України(А-Я): Посібник для загальноосвітніх навчальних закладів. – К., 2001
6. Екельчик С. История Украины. Становление современной нации. – К., 2010.
7. Земерова Т.Ю., Скирда І.М. Історія України за всією шкільною програмою. –Харків, 2010.
8. Історія України. Курс лекцій для студентів технічних ВУЗів / За ред. В. І. Ніколаєнко. – Харків 2001
9. Історія України: нове бачення: т 1–2. – К., 1995-1998.
10. Коніщева С.Є. Історія України. Навчальний посібник. – Київ-Харків, 2012.
11. Ніколаєнко В. І., Мешкова С. І., Ткаченко С. С. Історія України: біографічний довідник. – Х., 2007.
12. Новітня історія України (1900-2000). – К., 2002.
13. Полонська-Василенко Н. Історія України. Т. 1–2. – К., 1995.
14. Програма зовнішнього незалежного оцінювання з історії України 2020
[//https://testportal.gov.ua/progist/](https://testportal.gov.ua/progist/)
15. Савченко Н.П., Подольський М.К. Історія України: модульний курс. Навч. посібник. – К., 2006.
16. Скирда І.М. Історія України у визначеннях, таблицях і схемах. 10-11 клас. – Харків, 2019
17. Україна: історичні атласи. – 7-11 класи.

Голова предметно
екзаменаційної комісії

підпис

Олександр ГАНЧЕВ

Програма розглянута та схвалена
на засіданні приймальної комісії

протокол № 6 від «13» 05 2022 р.

Відповідальний секретар
приймальної комісії

Таїсія ГАНЄВА